

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЦЕНТР ПРОБЛЕМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(26 жовтня 2018 року)*

Київ, 2018

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Юридичний факультет
Центр проблем імплементації європейського соціального права
Кафедра трудового права та права соціального забезпечення
Рада молодих вчених юридичного факультету

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тези доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(26 жовтня 2018 року)

За редакцією:

**доктора юридичних наук, професора,
академіка НАПрН України
М.І. Іншина**

**кандидата юридичних наук
І.С. Сахарук**

УДК 349.2 (477) (043.2)

П 78

П 78 Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: тези допов. учасн. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовтня 2018 р.) / за ред. проф. М. І. Іншина, к.ю.н. І. С. Сахарук. – Київ : ФОП Маслаков, 2018. – 191 с.

ISBN 978-617-7625-74-1

Укладачі:

А.В. Іваницький, А.І. Мотрич

У збірнику вміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню соціальної безпеки та соціальної політики, актуальним науковим і практичним проблемам реформування трудового та соціально-забезпечувального законодавства в контексті соціальної безпеки. Для фахівців, які працюють у вищезазначеній галузі, науковців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів і студентів.

Тексти доповідей і повідомлень друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

ISBN 978-617-7625-74-1

© Центр проблем імплементації
європейського соціального права, 2018

© Колектив авторів, 2018

ЗМІСТ

Теорія соціальної безпеки в контексті соціальної політики держави	8
Амелічева Лілія Петрівна КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЩОДО СИСТЕМ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ГІДНОЇ ПРАЦІ В НАУЦІ ТРУДОВОГО ПРАВА.....	8
Бригадир Іван Васильович ЩОДО ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	12
Вишновецька Світлана Василівна ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	14
Коваленко Руслан Іванович ВПЛИВ ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	17
Кравчук Ганна Вікторівна, Гончаренко Оксана Григорівна, Доній Наталія Євгеніївна ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБАМ, ЗВІЛЬНЕНИМ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	20
Кузьменко Галина Валентинівна ЩОДО РОЗУМІННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	22
Мельник Володимир Петрович СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	28
Мельник Костянтин Юрійович НАЛЕЖНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ ЯК ЗАПОРУКА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У ДЕРЖАВІ	31
Новак Ірина Миколаївна КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	34
Новікова Ольга Федорівна, Сидорчук Орестлава Григорівна КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	38
Панькова Оксана Володимирівна, Шастун Анна Дмитрівна ОЦІНКА РОЛІ ПРАЦІ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	41
Смолярова Марина Леонідівна СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	45
Сіньова Людмила Миколаївна КОНСОЛІДАЦІЯ ЯК ОСНОВА ІНТЕГРАЦІЙНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	47

Тищенко Олена Володимирівна ЕФЕКТИВНЕ СОЦІАЛЬНО-ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЗАПОРУКА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	52
Щербина Віктор Іванович КОНЦЕПЦІЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ ЯК ІДЕОЛОГІЧНА СЕРЦЕВИНА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	56
Яригіна Єлизавета Петрівна СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	60
Реформування трудового та соціально-забезпечувального законодавства в контексті соціальної безпеки	64
Андріїв Василь Михайлович РОЛЬ І МІСЦЕ ПЕНСІЙНИХ СИСТЕМ У СУСПІЛЬНОМУ РОЗВИТКУ	64
Байло Олена Володимирівна НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РОЗГЛЯДУ ТРУДОВИХ СПОРІВ	68
Бонтлаб Василь Васильович НОВЕЛИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КТС У ПРОЕКТІ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕБЕЗПЕЧЕННЯ.....	71
Бориченко Катерина Валеріївна «ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ», «ПРАВА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕПЕЧЕННЯ»: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	73
Власенко Наталія Романівна КОЛІЗІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЩОДО СПЛАТИ ЄДИНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ОСОБАМИ, ЯКІ ПРОВАДЯТЬ НЕЗАЛЕЖНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПРАЦЮЮТЬ ПО НАЙМУ	77
Гетьманцева Ніна Дмитрівна ЄДНІСТЬ І ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНА ОЗНАКА МЕТОДУ ТРУДОВОГО ПРАВА.....	81
Денєга Олег Петрович СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ.....	85
Джура Христина Юріївна СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	88
Діденко Лариса Василівна СПЕЦІАЛЬНІ КРИТЕРІЇ СПІВВІДНОШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	91

Дубовик Ольга Ігорівна ОСНОВОПОЛОЖНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРИНЦИПИ У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ І ГІГІЄНИ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	93
Захаренко Єлизавета Олександрівна ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	97
Іларіонова Світлана Ігорівна ПОНЯТТЯ КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	99
Іншин Микола Іванович ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИРШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ У ПОРЯДКУ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	102
Князькова Любов Михайлівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОБЧИСЛЕННЯ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ КОЛИШНІМ ПРАЦІВНИКАМ МІЛІЦІЇ.....	105
Колеснік Тетяна Володимирівна ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ.....	108
Комоцкая Ирина Алексеевна ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ АБИЛИТАЦИИ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ....	111
Корнілова Олеся Володимирівна ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ.....	115
Костюк Віктор Леонтійович, Макодзей Людмила Іванівна СУЧАСНІ НОВАЦІЇ ПРАВА НА ІНКЛЮЗИВНУ ОСВІТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	118
Костюченко Олена Євгенівна ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ.....	121
Кривенко Дмитро Євгенович НАУКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	124
Кучма Ольга Леонідівна ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СІМ'Ї ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОДЕРЖУВАЧІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	127
Lagutina Irina THE RATIFICATION OF THE ILO MARITIME LABOUR CONVENTION 2006 AS A GUARANTEE OF FAIR AND DECENT WORK FOR SEAFARERS	131

термін “трудовий спір” стає все більш зрозумілим не лише для фахівців, але й для пересічних громадян. Таким чином, це вказує на його теоретико-практичну цінність, адже допомагає відстояти інтереси тієї чи іншої сторони трудових правовідносин на окремому підприємстві, в установі чи організації.

Список використаних джерел:

1. Лозовой С.В. Правове регулювання індивідуальних трудових спорів: дис. канд. юрид. наук. за спец. 12.00.05. Луганськ, 2009. 205 с.
2. Юридична енциклопедія в 6 томах / За ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Видавництво “Українська енциклопедія” імені М.П. Бажана, 2004. 765 с.
3. Трудове право : підручник / [В.В. Жернаков та ін.] ; за заг. ред. В.В. Жернакова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Харків : Право, 2012. 494 с.
4. Трудовое право в вопросах и ответах: [учебно-справочное пособие] / [под ред. В.В. Жернакова]. Х.: Одиссей, 2000. 624 с.
5. Толкунова В. Н. Трудовое право: курс лекций. М.: ООО «ТК Велби», 2003. 320 с.
6. Куренной А.М. Трудовое право: на пути к рынку. М.: Дело, 1997. 368 с.
11. Голощапов С.А., Толкунова В.Н. Трудовые споры в СССР.-М.: ВЮЗИ, 1974. 195 с.
7. Юсупов Д.З. Если возник трудовой спор. Уфа: БКИ, 1988. 112 с.
8. Кабанець В. О. Теоретичні аспекти удосконалення інституту трудових спорів в Україні: дис. канд. юрид. наук. за спец. 12.00.05. Харків, 2007. 178 с.
9. Іншин М.І. Трудове право України: підручнк /М.І. Іншин, В.І. Щербина. Харків: Диса, плюс, 2014. 612 с.

***Кучма Ольга Леонідівна**
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри трудового права та
права соціального забезпечення
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СІМ'Ї ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОДЕРЖУВАЧІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Відповідно до Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік, у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає. Права

члена сім'ї має одинока особа. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства [1].

О. І. Кульчицька визначає сім'ю як декілька осіб (чи одинока особа), які об'єднані правами та обов'язками щодо взаємного утримання і (або) спільним проживанням чи побутом на підставах, не заборонених законом, та, у визначених законодавством випадках, мають право на соціальне забезпечення [2, С.170].

Т. С. Гусєва зазначає, що сім'я – це сукупність осіб, пов'язаних шлюбом, родинними зв'язками, прийняттям дітей на виховання, чи тих, що спільно проживають та ведуть спільне господарство [3, С.25].

Разом з тим, є і альтернативні точки зору на соціальне забезпечення осіб, які є сім'єю. Р. І. Іванова, вважає, що правоможним суб'єктом є окремі члени сім'ї [4].

О. М. Пономаренко вважає, що навіть у тих випадках, коли в законодавстві зустрічаються конструкції «сім'я має право», «сім'я зобов'язана», права і обов'язки виникають у конкретних членів сім'ї, які і є суб'єктами галузевих правовідносин [5, С. 11].

Не встановлено єдиних критеріїв чи поосібного переліку членів сім'ї міжнародно-правовими актами. Так, відповідно до статті 16 Загальної декларації прав людини (прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, резолюція №217 А/III/), пункту 2 статті 23 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року, резолюція №2200 А/XXI/, ратифікованого Указом Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 року №2148-VIII) за чоловіками і жінками, які досягли шлюбного віку, визнається право на одруження і право засновувати сім'ю [6].

На законодавчому рівні передбачається соціальне забезпечення як для окремих членів сім'ї (пенсія у разі втрати годувальника), так і для всіх членів сім'ї, коли право на соціальне забезпечення мають або всі члени сім'ї, або ніхто (допомога малозабезпеченим сім'ям). Зрозуміло, що сім'я складається із членів сім'ї, і коли право на соціальне забезпечення розглядається окремо для кожного члена сім'ї, навіть якщо всі члени сім'ї матимуть право на соціальне забезпечення, вважаємо, що одержувачами є члени сім'ї, а не сім'я. Право на соціальне забезпечення (пенсія у разі втрати годувальника) кожного члена сім'ї залежить від статусу члена сім'ї, а не сім'ї в цілому, хоча інші члени сім'ї можуть впливати на розмір соціального забезпечення. Наприклад, пенсія у разі втрати годувальника на одного члена сім'ї становитиме 50 відсотків пенсії за віком годувальника, а на двох і більше – 100 відсотків. Хоча в даному випадку не тільки члени однієї сім'ї годувальника можуть претендувати на дану пенсію. Якщо годувальник мав декілька дітей від різних шлюбів, то хоч в розумінні пенсійного законодавства всі вони будуть вважатися непрацездатними членами сім'ї годувальника, але це будуть діти, які проживають у різних сім'ях.

Сім'ю як «колективного» суб'єкта можна розглядати, коли всі члени сім'ї тільки в сукупності розглядаються як одержувачі соціального забезпечення (допомога малозабезпеченій сім'ї). Обов'язок надавати документи для реалізації права на соціальне забезпечення виконує член сім'ї – фізична особа, наділена праводієздатністю, але забезпечення надається не тільки їй а всій сім'ї, і якщо один із членів сім'ї стане достатньо забезпеченим, то право на допомогу втратить сім'я, оскільки сукупний дохід сім'ї стане таким, що сім'я не матиме права на соціальну допомогу.

Законодавством закріплено різні види соціального забезпечення для членів сім'ї та суб'єктний склад осіб, які вважаються членами сім'ї для одержання певного виду соціального забезпечення.

Ж. А. Дробот обґрунтовує необхідність запровадження терміну «пенсійна сім'я» і формулює її визначення як сукупність непрацездатних членів сім'ї, які перебували на утриманні померлого годувальника, або допомога якого була для них основним джерелом засобів до існування та визначає пенсії у разі втрати годувальника як щомісячну грошову виплату із Пенсійного фонду та інших джерел фінансування, призначену непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які перебували на його утриманні, за наявності у годувальника права на пенсію по інвалідності [7, С.3-4].

О. С. Прийменко підтримує ідею, згідно з якою член сім'ї є самостійним суб'єктом праввідношення. Для виникнення права на пенсію в разі втрати годувальника саме член сім'ї, а не сім'я загалом, має відповідати законодавчим вимогам [8].

Т. В. Кравчук внесла пропозицію щодо розширення кола непрацездатних членів сім'ї померлого годувальника шляхом надання права на цей вид пенсії дітям померлого годувальника, народженим за допомогою репродуктивних технологій пізніше
10-місячного строку з дня смерті
годувальника [9].

М. М. Шумило наголошує, що «...прикладів таких пропозицій у науці права соціального забезпечення досить багато, проте не всі вони раціональні. Найбільшою проблемою таких пропозицій є, по-перше, відсутність фінансово-економічного обґрунтування. По-друге, надмірне розширення кола суб'єктного складу може призвести до порушення соціальних прав тих суб'єктів, які мають право на пенсію за нині чинним законодавством, оскільки їх частка (розмір) на таку пенсію буде зменшуватися, оскільки ділитись порівно серед всіх. Тому дуже важливим у цьому сенсі враховувати доцільність та раціональність таких змін. Саме з таких позицій можна частково погодитися з пропозицією Т. В. Кравчук про необхідність включення мачухи/вітчима і піклувальника й опікуна до суб'єктного складу. Інші ж пропозиції видаються необґрунтованими, недоцільними та надуманими...» [10, С.415].

Розширюючи суб'єктний склад одержувачів соціального забезпечення необхідно конкретизувати на кого саме із осіб, які можуть бути членами сім'ї поширюється соціальне забезпечення, оскільки, як вбачається із

вищенаведеного визначення сім'ї у Сімейному кодексі України сім'я створюється на підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України : від 10.01.2002 р. №2947-III // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

2. Кульчицька О. І. Суб'єкти права соціального забезпечення України. - Дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» ІІ О.І. Кульчицька. - Київ, 2007. - 185 с.

3. Гусева Т. С. Социальное обеспечение семьи, материнства, отцовства и детства в России: теоретические и практические проблемы / Т.С. Еусева : автореф. дне. на соиск. науч. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудовое право; право социального обеспечения». - Москва, 2012. - 53 с.

4. Иванова Р. И. Правоотношения по социальному обеспечению в СССР [монография] /Р. И. Иванова. -М.: Изд-во МЭХ 1986. - 176 с.

5. Пономаренко О. М. Правове регулювання соціального забезпечення допомогами у зв'язку з народженням та вихованням дитини : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / О.М. Пономаренко. -Харків., 2005. -20 с.

6. У справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») : Рішення : Конституційний Суд України : від 03.06.1999 р. № 5-рп/99 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-99>

7. Дробот Ж. А. Правове регулювання пенсійного страхування у разі втрати годувальника автореф. к.ю.н. 12.00.05 2010 19с.

8. Прийменко О. С. Правове регулювання відносин, що виникають у разі втрати годувальника (в солідарній пенсійній системі) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О. С. Прийменко – Київ, 2013. – 20 с.

9. Кравчук Т. В. Пенсійне забезпечення у разі втрати годувальника у солідарній пенсійній системі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Т. В. Кравчук – Одеса, 2008. – 22 с.

10. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : монографія / М.М. Шумило. – К. : Ніка-Центр, 2016. – 680 с.